

جزئیات نفقه در قوانین موضوعه

«زن باید بساز باشد» جمله‌ای است که بارها و بارها از اطرافیانمان شنیده ایم. اما آیا این جمله به معنای آن است که زن باید از حق و حقوق خود بگذرد و مورد ظلم واقع شود یا اینکه زن باید قناعت پیشه کند و فراتر از توان همسرش از او درخواستی نداشته باشد؟

«زن باید بساز باشد» جمله ای است که بارها و بارها از اطرافیانمان شنیده ایم. اما آیا این جمله به معنای آن است که زن باید از حق و حقوق خود بگذرد و مورد ظلم واقع شود یا اینکه زن باید قناعت پیشه کند و فراتر از توان همسرش از او درخواستی نداشته باشد؟

به گزارش «تابناک» طبق ماده ۱۱۱۵ قانون مدنی، اگر زوج از پرداخت نفقه خودداری کرد، زوجه حق دارد به دادگاه مراجعه کند و دادگاه نیز مکلف است میزان نفقه زوجه را بر مبنای وضعیت او و متناسب با شأن خانوادگیش تعیین و زوجه را به پرداخت آن الزام کند.

نفقه، طلب زوجه از زوج است و در صورت عدم پرداخت، زوجه می تواند به دادگاه مراجعه و طلب خود را زنده کند.

ماده ۱۱۰۷ قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران، نفقه را تأمین همه نیازهای متعارف و متناسب با وضعیت زوجه از قبیل: مسکن، لباس، غذا، اثاث منزل و هزینه های درمانی، بهداشتی و خادم در صورت عادت تعریف می کند.

البته این تأمین در مناطق و جا های مختلف، میزان و اندازه متفاوتی دارد و قانون برای آن حد مشخصی در نظر نگرفته است. به عبارتی میزان نفقه را شئون خانوادگی زن، عرف و عادت ساکنان هر منطقه و صد البته وضع مالی مرد تعیین می کند.

ضمن آنکه اگر زن و مردی در رقم تعیین شده توافق نداشته باشند، دادگاه میزان آن را مشخص می کند، اما اگر مردی از پرداخت نفقه خودداری کرد، همسرش می تواند از طریق مراجعه به دادگاه آن را دریافت کند. به این صورت که زن در یک برگه عادی شکایت خود را نوشته و آن را به دادگاه ارایه می دهد.

در این صورت به شکایت وی به سرعت رسیدگی می شود و زوج ملزم و محکوم به پرداخت نفقه خواهد شد. در چنین شرایطی، اگر زوج از پرداخت نفقه خودداری کند، به زندان می رود.

البته لازم به ذکر است که نفقه مربوط به زمان حال از طریق کیفری قابل مطالبه و نفقه مربوط به گذشته با ارایه دادخواست حقوقی قابل پرداخت است.

حبس تعزیری درجه ۶ برای امتناع کنندگان از پرداخت نفقه

بر اساس ماده ۵۳ قانون حمایت خانواده، هرکس با داشتن استطاعت مالی، نفقه زن خود را در صورت تمکین او ندهد یا از تأدیه نفقه سایر اشخاص واجب النفقه امتناع کند به حبس تعزیری درجه ۶ محکوم می شود. تعقیب کیفری منوط به شکایت شاکی خصوصی است و در صورت گذشت وی از شکایت در هر زمان تعقیب جزایی یا اجرای مجازات موقوف می شود.

در بحث نفقه، قانون توجهی به توان مالی زوج ندارد، اما مطابق رویه های موجود، تمام کارشناسان نفقه در هنگام تعیین مبلغ، به توان مالی زوج نیز توجه می کنند، به طوری که اگر او توان مالی خوبی داشته باشد، حتما نفقه بالایی برای زوجه تعیین می کنند.

اگر مردی با توان مالی کم به سراغ دختری از طبقه بالا برود قانونگذار به نیاز های زن متناسب با شأن او توجه دارد و چندان کاری با توان مالی مرد ندارد. به عبارتی اگر مرد برای به دست آوردن جایگاه خاص با زنی از طبقه بالا ازدواج کند طبق قانون باید نفقه متناسب با شأن او را بپردازد.

البته زنانی که دچار این مشکل هستند زیاد خوشحال نباشند، زیرا در این ماجرا رویه ای وجود دارد که بر اساس آن

کارشناسان به دلیل مصالح خانواده، اعسار مرد (ناتوانی مالی) را به صورت پنهان در نظر می‌گیرند و در تعیین میزان نفقه، مراعات مرد را می‌کنند.

نفقه بعد از مرگ شوهر

زنان بدانند که بعد از مرگ همسر خود، نیز به آن‌ها در مدت معینی (تا پایان عده) نفقه تعلق می‌گیرد. به موجب اصلاحی سال ۱۳۸۱ قانون مدنی، زن در زمان عده همسر فوت شده خود می‌تواند از اموال کسانی که پرداخت نفقه بعد از مرگ مرد به عهده آنان است، نفقه طلب کند.

اگر زوج فوت نکرده بلکه مفقود شده باشد، زوجه می‌تواند به دادگاه مراجعه کند و حاکم شرع نیز از اموال غایب به قدر نفقه در اختیار او قرار می‌دهد.

در فاصله عقد و عروسی نفقه ای به زوجه تعلق نمی‌گیرد

در فاصله میان عقد و انجام ازدواج، نفقه ای به زوجه تعلق نمی‌گیرد مگر اینکه زن برای شروع زندگی اعلام آمادگی کرده باشد، اما مرد از بردن همسرش خودداری کند که در این صورت زن، صاحب نفقه می‌شود.

در این صورت نیز زوجه باید بتواند ادعای خود را ثابت کند یعنی باید به نزدیک ترین مجتمع قضایی محل سکونت خود مراجعه و ۳ برگ اظهارنامه دریافت و آمادگی خود را اعلام کند یا اینکه چند نفر را به شهادت بگیرد و استشهادیه ای در این خصوص تنظیم کند.

همچنین به زنی که بعد از عقد؛ شروع زندگی زناشویی و رفتن به خانه شوهر را مشروط به پرداخت مهریه کند، نفقه تعلق می‌گیرد و مرد باید نفقه وی را بپردازد. این امر در ماده ۱۰۸۵ قانون مدنی به طور کامل آمده است. اما به طور طبیعی از زمان شروع زندگی زناشویی، پرداخت نفقه بر مرد واجب می‌شود.

در خانه همسران به تحصیل ادامه دهید

در میان همه دعواهای زن و شوهری و نفقه ای، این سوال پیش می‌آید که آیا هزینه‌های تحصیل زن نیز جزو نفقه و بر عهده مرد است یا خیر؟

در این باره دو عقیده وجود دارد: یک نظر این است که نفقه فقط شامل نیازهای ضروری با توجه به عرف است که تحصیل، جزو آن نمی‌شود و دوم اینکه براساس عرف تأمین هزینه لوازم اولیه و آسایش جزو نفقه بوده و تأمین مخارج تحصیل نیز جزو نیازهای اولیه زندگی امروز محسوب می‌شود و در زمره نفقه به حساب می‌آید.

در ماده ۱۱۰۷ قانون مدنی نیز «تمام نیازهای متعارف» جزو نفقه به حساب آمده است که هزینه‌های تحصیل را نیز شامل می‌شود. اما باید گفت که پرداخت نفقه زوجه به دو صورت ممکن است. یکی آنکه زوجه به طور مداوم و روزمره در منزل زوج نیازهای خود را تأمین می‌کند و آن دو برسر یک سفره هستند، راه دوم نیز این است که زوجه به طور روزانه یا ماهیانه یا هفتگی نفقه خود را به طور جداگانه طلب کند که در این صورت زوج مکلف است این مبلغ را بپردازد.

همچنین عقد موقت نفقه ندارد مگر در صورتی که در زمان عقد شرط شده باشد که باید نفقه پرداخت شود.

ذکر این نکته نیز ضروری است که طبق ماده ۱۰۸۵ قانون مدنی، زوجه حق دارد تا زمانی که مهریه به او پرداخت نشده، از انجام وظایفی که در مقابل زوج دارد امتناع کند به شرط آن که مهریه دارای زمان نباشد و به اصطلاح حال باشد بنابراین اگر مهریه زوجه، پرداخت مبلغی برای دو سال بعد از عقد باشد، مهریه موجل است و نه حال؛ لذا زوجه حق ندارد از انجام وظایف خود امتناع کند.

باید توجه داشت که اگر زوجه به واسطه عدم پرداخت مهریه از انجام وظایف خود در مقابل زوج خودداری کند، این امر مانع از استحقاق برای دریافت نفقه نیست همچنین زمانی پرداخت نفقه بر زوج واجب می‌شود که همسرش از او تمکین کرده و به وظایف زناشویی خود عمل کند.